

Maaseutuverkoston opintomatka Saksaan Brandenburgin alueelle 14 - 18.9.2010

Maaseutuverkoston opintomatkana järjestettiin vanhojen maaseutu- ja maatilarakennusten uusiokäyttöön liittyvä opintomatkan Saksaan Brandenburgin alueelle 14 - 18.9.2010 yhteistyössä Saksan maaseutuverkoston kanssa.

Opintomatalla oli mukana ELY-keskusten rakentamisen asiantuntijoita sekä sidosryhmäedustajia Maa- ja metsätalousministeriöstä, Maaseutuvirastosta, Oulun yliopistosta, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksesta, rakentamisen suunnittelu, neuvonta ja asiantuntijaorganisaatiosta ja konsulttiyrityksestä. Ryhmän kokonaisvahvuus Suomesta on 21 henkilöä.

Oppaanamme tiistaina toimi Jorma Oikarinen ja keskiviikko aamusta eteenpäin matkalla on mukana tulkki/opas Heike Merklein.

Tiistai 14.9.2010

Marjo Mäkelä

Matkan ensimmäinen kohde tiistaina oli Zossenissa sijaitseva talliyritys, jonka omistaa Roman Matzky.

Tila on DDR:n aikaan ollut vanha kolhoositila, jonka nykyinen isäntä on hankkinut omistukseensa vuonna 1995. Tila on ennen ollut lypsy- ja nautakarjatila, mutta nykyinen omistaja on muuttanut toiminnan hevostalouteen. Tilalla vuokrataan tallipaikkoja yksityishevosille sekä tarjotaan ravihevosten valmennusta. Hevospaikkoja on nykyisin n. 60, hevosista n. puolet on ratsuja ja puolet ravihevosia. Tilalla on 7 hevosen kuljetusauto.

Isäntä on länsiberliiniläistaustainen viljelijä ja yrittäjä. Ostettavaa tilaa nykyinen isäntä perheineen etsi neljä vuotta, kunnes nykyinen paikka löytyi. Tilalla on omaa peltoa 20 ha, vuokralla 48 ha, pääosin viljelyssä on heinää (tydyttää n. 84 % heinäntarpeesta). Tilalla oli ostohetkellä 20 lehmää, nyt siis noin 60 ravihevosta ja ratsua. Työvoimana on palkattua henkilökuntaa 3,5 htv sekä isäntä itse. Hän myös vastaa pääosin peltoviljelystä. Heinän laatu on ollut hyvä, vaikka satoa on ollut vähemmän (400 paalia, kun normaalisti 700 paalia/vuosi).

Maaseutuverkoston opintomatka Saksaan Brandenburgin alueelle 14 - 18.9.2010

Ostohetkellä tilan rakennukset olivat huonokuntoisia. Kaikki rakennukset olivat vanhoja harkko- ja tiilirakennuksia, peräisin kolhoosinajalta. Isäntä on korjannut rakennuksia paljon omana työnään (hän on ammatiltaan muurari), suurena apuna on ollut hänen oma isänsä ja tämä on tuonut kustannuksissa merkittäviä säästöjä. Olemassa olleita rakennuksia on kunnostettu ja hyödynnetty mahdollisimman paljon. Vanha vasikkala on saneerattu perheen asunnoksi ja lypsykarjanavetta muutettu talliksi. Tallia ei tarvitse lämmittää sen ollessa täynnä hevosia. Uutena on rakennettu teräsrakenteinen 1000 neliön maneesi, joka on ns. tyyppihalli, toimittaja on huolehtinut rakentamisen valvonnasta ja lähetti suunnitelmat viranomaisille. Maneesin kustannukset olivat 150 000 euroa. Perustukset on viety 1 m:n syvyyteen, lain mukaan 80 cm riittää. Muuraukset on tehty itse ja näin saatiin säästettyä 30 000 euroa. Kaikkiaan rakentamiseen on käytetty yhteensä 900 000 € ja oman työn osuudeksi on laskettu 300 000 €. Kokonaiskustannuksissa 1,2 miljoona euroa on mukana myös asunnon peruskorjauskustannukset.

Hankkeeseen on saatu 25 % tukea (laina ja avustus). Tuen ehtona on mm. toiminnan jatkaminen 12 vuotta. Isännän mukaan rakentamiseen ja toiminnan pyörittämiseen liittyy paljon sääntöjä. Rakennusaikaiset ympäristölupa- ja rakennuslupasäännökset ovat tiukat. Vuosittain valvotaan mm. eläinsuojelu- ja hyvinvointiasioita, tehdään lannoitevalvontaa, minkälaisella rehulla hevosia ruokitaan jne. Vuosittain valvontaa tilalla käy tekemässä 4-5 viranomaista. Lähivuosina tilalla tullaan muuttamaan nykyinen öljylämmitys osittain aurinkoenergialla toimivaksi.

Tilalla erikoisuutena ovat omistajan kehittämät pihattotarhojen pohjat; alla on 30 cm sepeliä (murskattua vanhaa betonia), tämän päällä kumiset verkkomatot (noin 10 euroa/m²) ja mattojen päällä 10 cm hiekkaa. Vesi menee läpi, joten tarhat pysyvät kuivina pahimmallakin sateella, eivätkä kuraannu kuten normaalisti. Routa tai jää eivät haittaa pohjan toimintaa. Myös maneesin kastelujärjestelmä näytti toimivalta ratkaisulta, auttaneen hyvin pölyongelmaan.

Maaseutuverkoston opintomatka Saksaan Brandenburgin alueelle 14 - 18.9.2010

Huomiota kiinnittivät myös maneesin isot pleksipäädyt, maneesi oli todella valoisan oloinen. Lisäksi tallin käytävien betonikiveykset olivat kestävän ja toimiva oloinen ratkaisu. Vesi tulee kaupungin verkostosta, mutta kastelua, maneesia sekä tallia varten on kaksi kaivoa. Kaivojen vesi testataan laboratorioissa kerran vuodessa.

Lannan käsittely tapahtuu siten, että lanta kompostoidaan omalle maalle, jossa sitä saa säilyttää enintään 3 kk. Tilan omistajalla on 3 kk:n lupa, mutta maanviljelijä voi omilla mailloin pitää jopa 6 kk. Joka toinen kuukausi ulkopuolinen viljelijä hakee lannan pelloilleen ilmaiseksi. N. 40 km:n päähän on suunnitteilla biokaasulaitos, joten jatkossa lanta viedään kenties sinne, jolloin tästä saadaan uusi liiketoimintamuoto tilalle.

Matkan toinen kohde tiistaina oli Ratsutila Pferdehof Schmiedeberg (<http://www.pferdehof-schmiedeberg.de/>)

Yksityisomistus (ent. kolhoosi Itä-Saksan aikaan) Omaa peltoa 20 ha, vuokralla 280 ha, vuosituotanto 2 000 paalia. Tilalla oli ennen sonneja, viljelykasvina pääosin auringonkukkaa, nyt 120 ratsua ja heinäviljelyä. Tilaa hoitaa (ainakin jossakin määrin) kolme sukupolvea ja oman väen lisäksi on palkattu 4 hlöä/vuosi. Toiminta on aloitettu vuonna 1995 ja rakennukset ovat pääosin vanhoja, suhteellisen hyväkuntoisia harkko- ja tiilirakennuksia, kolhoosinajalta peräisin. Omistajan isä oli kolhoosissa esimiehenä eli ammatiltaan maanviljelijä. Tilalla on 2 vanhaa tallia ja yksi uudisrakennus. Päätoimialana on tallipaikkojen vuokraus kaupunkilaisille, koska Berliini on noin 10 km:n päässä. Tallipaikan hinta on vanhan tallin puolella 400€/kk, uudessa tallissa 430€/kk täysihoidolla.

Maaseutuverkoston opintomatka Saksaan Brandenburgin alueelle 14 - 18.9.2010

Tilalle rakennettiin v. 2004 uusi hevostalli maneesin kylkiäiseksi Erikoi-suutena hevoskohtaiset ulkotarhat välittömästi tallin yhteydessä (karsinoista pääsee suoraan ulkotarhaan) sekä koneellinen lannanpoisto pituussuunnassa (hevoset siksi aikaa ulos tarhoihin). Rakennuksen koko on 65 x 45 metriä. Karsinat on rakennettu siten, että ne on teknisesti helppo muuttaa suuremmiksi. Piha-alue on noin 2,5 – 3 ha.

Tallin ja maneesin kustannusarvio oli 400.000€ ja tukea on saatu hankkeeseen 80.000€ (20 %) EU:lta ja osavaltiolta. Talli on rakennettu pääosin puusta (imagosyistä, siksi hieman korkeampi vuokra) ja sisustettu melko tasokkaasti. Kattorakenteet on suunniteltu tätä maneesia varten. Karsinat ovat hieman normaalia suuremmat (12 m²/karsina).

Maneesin pohjan pintamateriaali on 35 % pestyä hiekkaa, 45 % savea ja loput tekstiilikuitua. Tilalla on tasokas kahvio-ravintola vanhan tallin maneesin jatkeena, jossa on tarjolla myös hyvää ja edullista olutta. Tämä olisi hyvä idea Suomeenkin, isät alkaisivat varmasti viihtyä paremmin tyttärien harrastuksen parissa.

Maaseutuverkoston opintomatka Saksaan Brandenburgin alueelle 14 - 18.9.2010

Keskiviikko 15.9.2010

Jari Lehto

Alueella useat saavat toimeentulonsa vihannestuotannosta ja kasvinviljelystä. Leader-ryhmällä suuri haaste on etsiä uusia mahdollisuuksia alueelta. Spreewaldin vahvuutena luonnon monimuotoisuus metsineen ja jokisuistoalueineen, jossa sijaitsee 300 pientä kanavaa ja joiden pituus yhteensä noin 1000 km. Lisäksi Cottbus kaupungin läheisyys on merkittävä kehittymisen kannalta. Alueen historia on kohtuullisen nuori, koska asuminen Spreewaldin alueella ollut mahdollista vasta noin 300 vuotta vesistöistä ja tulvista johtuen. 250 vuotta sitten Kuningas laati ohjelman, jonka mukaan alueella aloitettiin kasvin- / maanviljely. Tilojen perustajat olivat sotilaita.

Lubennau ja Spreewaldin alue on nimetty UNESCO:n biosfäärialueeksi. Spreewaldin biosfäärialue on laajuudeltaan 475 km² ja sijaitsee Kaakkois-Brandenburgissa Cottbus:sta länteen, 100 km etäisyydellä Berliinistä kaakkoon. Suojelualue on perustettu (Spreewald biosfäärialue) vuonna 1990 osana kansallista DDR-ohjelmaa. Tavoitteena on säilyttää ja huomioida Spreewaldin luonnon monimuotoisuus, kulttuurimaisemallisuus ja alueen metsävarat myös tulevaisuudessa. Alue on ollut aiemmin lähes kokonaan metsää. Metsien osuus alueesta on nyt 16 %. Metsien osuus jälleen kasvamassa istutusten seurauksena. Erityisesti vesistön suojelu on tärkeää uhanalaisten lajien säilyttämiseksi.

Maaseutualueen tukikelpoisuuden rajana pidetään 10 000 asukasta. Spreewaldin alue 2750 km² ja on samalla Saksan suurin leader-alue. Alueella noin 200 000 asukasta. Noin puolet asukkaista asuu ”tuettavalla” alueella. Alueella erityisiä luonnonpuistoalueita 2 %, jotka luonnontilaisia ja niiden ympärillä suojavyöhykkeitä, joiden hyötykäyttö rajoitettua. Rakennusmääräykset ohjaavat rakentamista vahvasti. Leader-ryhmän tehtävänä erityisesti 3 ja 4 pylväiden rahoittaminen sekä työllisyyden edistäminen ja infran kehittäminen. Lisäksi tärkeänä osana on majoituspalveluiden kehittäminen. 90-luvun alussa tehdyt investoinnit kylien kehittämiseksi eivät hyödytä, jos nuoret muuttavat alueelta pois. Työpaikkojen luominen on siksi nähty tärkeänä. Leader-alueen ohella Spreewaldin talousalueen kehittäminen tärkeää.

Spreewaldin alueelle on kehitetty oma tuotemerkki. Alueen paikalliskasvit olivat Spreewaldin kurkku ja piparjuuri. Tuotemerkki takaa tuotteen alkuperän ja vaatimukset laadun ja tuoreuden suhteen. Tuotemerkkiä / hyväksyntää haetaan vuosittain uudelleen. Kustannus tuottajalle 0.2 % liikevaihdosta. Tuotemerkki toiminut yli 10 vuotta ja tarkoituksena laajentaa edelleen palveluihin. Halutaan laajentaa myös myymälöihin, joista tavoitteena saada yli 20 % sertifioituksi. Brandenburgin alueella on yli 2,5 miljoonaa asukasta. Lopullinen päämäärä vaiheittain laajentaa tuote Berliiniin.

Maaseutuverkoston opintomatka Saksaan Brandenburgin alueelle 14 - 18.9.2010

Alueen Spreewald-kurkku on suosittu koko Saksassa. Toimintaryhmä ottaa vastaan kaikenlaisia hakemuksia, joista tarkastellaan tukikelpoisuus ja johtokunta hyväksyy rahoitettavat hankkeet. Toimintaryhmä pitää ensin neuvotteluita hakijoiden kanssa ja antaa ohjeita hakemiseen. Tämän jälkeen tarkastetaan saapuneet hakemukset ja esitellään maaseutuvirastolle, jossa hyväksytään rahoitettavat hankkeet. Alueen väestöstä on 45 % eläkeikäisiä.

Keskiviikon ensimmäinen vierailukohde Jari Lehto

Neu Lubbenau, Leader-rahoitteinen hanke, jossa maatilan eläinsuojarakennus on muutettu heinähotelliksi.

Vanha Itä-Saksalainen maatalousosuuskunta / kolhoosi. Kyseinen rakennus, jossa kokoonnuimme, on entinen navettarakennus. Tilan kokonaispinta-ala 1000 ha Spreewaldin alueella. 1991 vuodesta saakka toiminut luomuviljely tilana. Peltoalasta 500 ha viljan viljelyssä ja 500 ha nurmiviljelyssä.

Tilalla 430 lypsylehmää ja 80 sikaa / emakkoa ja lisäksi 450 lihasikaa. Maito viedään paikalliseen meijeriin ja lihasiat Biopark:iin, josta lihan edelleen ostavat tukkukauppiat. Henkilökuntaa 27 henkilöä. Poliittisen muutoksen jälkeen rakennettu uusia eläinsuojia ja vanhat navetat palvelevat nuorkarjan kasvatustiloina. Tilan sijainti kuulemma hyvä, eli sijaitsee lähellä jokea. Tarkoituksena kehittää maatilan ohella matkailupalveluja, turismia ja oppilaita palvelevaa koulutuskäyttöä.

Maaseutuverkoston opintomatka Saksaan Brandenburgin alueelle 14 - 18.9.2010

Koska luomutiloilla on säännöksiä ja erityisvaatimuksia eläintenpidolle. Tilalla ulko- / jaloittelutarha, jonka kokonaispinta-ala 14 ha. Tarhan alueella eläinsuojia / eristettyjä majoja, joissa porsitus tapahtuu. Kaikki eläimet liikkuvat vapaina. 80 emakkoa, kaksi karjua ja noin 100 porsasta. Sian teurasikä noin 200 päivää / 115 kg.

Ongelmana tulevat määräykset, joiden mukaan kastointi tulee pakolliseksi. Kastratiota on vaikea tehdä ulkotarhassa ja emakot myös puolustavat porsaita. Lihan hinta 0,8 €/kg. Lisäksi lisähintaa tulee luomusta. Keskiporsasluku 16 porsasta / vuosi. Ulkotarhassa kuolleisuus on suuri petolintujen vuoksi. Suurin petotuhojenaiheuttaja lintu oli rauhoitettu.

Lannan käsittely tapahtuu kuivalantana. Ulkotarhojen käyttöä vuorotellaan eli kaksi vuotta kasviviljelyksellä laidunkausien välillä. Viljasato ohralla 230 ha 1500 - 2500 kg/ha. Maidon hinta 0,35 € + 0,02 € (rasva+valkuainen). Tavallinen maito 0,5 € halvempaa. Tarvitsisi 0,10 € enemmän. Keskituotos 6400 kg. Työntekijöiden palkka 6 €/tunti, sisältyy ylläpito. Osuuskunnalla hallitus, joka osallistuu päätöksentekoon. Alueella on epäilty luomutilan pärjäämistä näin suurena yhtymänä. Itä-Saksan aikana kolhooseissa olleet olivat saaneet omat viljelyalansa ja nyt liittyneet jälleen yhteen. Osakkaista osa on eläkkeellä. Uusiutuvaa energiaa ei käytetä. Maakaasu on yleinen energianlähde.

Valmistivat itse jäätelöä. Heinähotelli on ollut käytössä vuodesta 2005. Entinen johtaja päätti 2003, että tallista tehdäänkin hotellirakennus. Asiasta päätettiin tehdä hankehakemus. Ajatus maatilarakennuksen uusiokäytöstä ja heinähotellista oli ollut uusi ja hakeminen oli haasteellista. Rakennuksessa on kokoontumistiloja sekä majoitustiloja. Kaikkiaan yöpymiskertoja on noin 3000 / vuosi. Majoitushinta 25 €/ aikuinen + 1,5 €/ vuosi lapsen iän mukaan 10 vuoteen saakka. 6 kpl 2 hh huoneita ja kokoontumistilat 16+32 hlö. Kokonaiskustannus 485 000 €. Tukea on saatu 135 000 €. Suunnittelussa on ollut mukana arkkitehti.

Maaseutuverkoston opintomatka Saksaan Brandenburgin alueelle 14 - 18.9.2010

Keskiviikko 15.9.2010 iltapäivä
Hannu Korhonen

Seuraavaan kohteeseen siirryttäessä oli tilaisuus tutustua matkan varrella olleeseen Tropical Islands lomakohteeseen, joka on suuressa ilmalaivahallia jäljittelevässä hallissa. Kylpylä on vaatimaton ilmaisu 100 metriä korkealle ja 300 metriä pitkälle hallille, joka pitää sisällään palasen tropiikkia rantoineen, puineen ja muine vempaimineen.

Iltapäivällä tutustuimme samoin leader - rahoitusta saaneeseen ”Brennereis- cheune und des Weidendons” Kohde sijaitsi Schlepzigissä. Vanhoja rakennuksia oli kunnostettu alkuperäistä rakentamista kunnioittaen. Kohde käsitti sekä viinan polttimon, että vahaan panimoon sijoittuvan ravintolan. Pikaisesti läpi kulkiessamme näimme paljon kuparisia hienoja pannuja, joista henki vanha uljas historia.

Yksityiskohtana voidaan mainita ulkoalueelle pajuista kasvatettu ”huvimaja”, jonka ideaa voisi ehkä soveltaa myös suomalaisiin olosuhteisiin. Matkalla kävimme myös erään maatilan myymälässä, jossa oli myytävänä maataloustuotteita jalostamattomana ja jalostettuina. Mielenkiintoinen paikka. Suomessakin on toteutettu vastaavanlaisia suoramyymlöitä.

Maaseutuverkoston opintomatka Saksaan Brandenburgin alueelle 14 - 18.9.2010

Illan viimeisenä ohjelmanumerona teimme kanavaristeilyn ruuhella. Ruuhen mahtui n.15 henkeä ja ”kippari” työnteli pitkällä riulla ruuha pitkin 4 - 20 metriä levitä kanavia. Ruuhen perässä oli myös moottori jolla ajoimme virtapainat ylävirtaan. Kanavan varrella oli nähtävissä paikallinen elämisen muoto ja luonto loppukesän vehreydessään. Pienemmässä seurassa ruuhiajelua voisi kuvailla vaikkapa romanttiseksi.

Torstai 16.9.2010

Vierailu tilalla Agrar GbR Wittenbrietzenissä

Mauri Räsänen

Tila sijaitsi Brandenburgin osavaltiossa Wittenbrietzenissä, joka on vain n. 45 km päässä Wittenbergistä, jonka muistamme Martin Lutherista ja mm. hänen 95 testistään jotka hän naulasi 31.10.1517 Wittenbergin kirkon oveen (<http://www.luther.de/fi/leben/anschlag/95thesen.html>), joten voimme sanoa liikkuneemme seudulla josta Euroopan historiaa on kirjoitettu uudestaan useampaankin kertaan.

Tila on perustettu vanhan Itä-Saksan aikaisen sikatilan (valtiontila) raunioille 1.12.1991. Tila on perustettu siten että pääosakkaat hra Smith ja hra Fenzell osivat 10 % tilan osakkeista. Motiivi maatalouden aloittamiseen oli rikastuminen. Niinpä aluksi tilalla työskenteli 14 henkilö päätoimisesti ja velkaa oli n. 2 miljoonaa. Nyt tilalla työskentelee 28 henkilöä ja velkaa on 4 miljoonaa. Tilan kokonaispinta-ala on 3300 ha josta em. kaksi perhettä omistavat 10 % ja loput 90 % omistaa 600 eri osakasta. Kerran vuodessa pidetään osakaskokous 31.9. hra Smith vastaa maidontuotannosta ja hra Fenzell kasvinviljelystä. Tilan maita sijaitsee 12 eri kylän alueilla, joten paikallisen yhteistyöverkoston on pakko olla varsin laaja. Tila on entinen sikatila joka on sittemmin muutettu maidontuotantoon. Investoinnit n. 1 miljoonaa ovat kohdistuneet pääasiassa lypsyasemarakennukseen sekä pihattojen lattioiden ja kattojen korjauksiin. Investointitukea em. investointeihin on saatu n. 25 %.

Tilalla on n. 1300 kotieläintä, joista nyt n. 600 lehmää pääosin Holstein-Friisiläis-rotua, mutta tavoitteena siirtyä Jersey-rotuun. Maidontuotanto on n. 6 milj. litraa/vuosi ja maidosta saatava hinta nyt n. 27 senttiä/litra. Litrahinnan laskiessa ruokintaa muutetaan nurmivaltaisemmaksi ja noustessa väkirehun ja vitamiinien osuutta kasvatetaan. Tilan kaikista kustannuksista 60 % tulee rehuista. Rehun hinnan nousupaineet ovat kovat ja johtuvat mm. hyvin tuetun biokaasun kilpaillessa samoista tuotantoaloista sekä parsan kasvatuksen menes-

Maaseutuverkoston opintomatka Saksaan Brandenburgin alueelle 14 - 18.9.2010

tymisestä. Pellon ostohinta on nyt n. 4000 euroa/ha ja vuokrataso n. 70 euroa/ha, johon siis nousupaineita mm. em. syistä. Tuotantorodussa ollaankin siirtymässä Jerseyihin koska tällä rodulla n. 10 - 20 % parempi rehunhyötysuhde. Ongelman tilalla on oljen saanti, olkea kuluu reilusti viidessä pihatossa ja lisäksi mm vasikkakasvattamossa.

Tilalla lypsy tapahtuu kolmessa vuorossa jossa jokaisessa on kaksi lypsäjää. Tällä järjestelyllä päästään keskimäärin kolmeen lypsykertaan/päivä/lehmä. Maito haetaan kerran päivässä tilan tankista ja toimitetaan meijerille jalostettavaksi. Lypsyasemarakennuksen yhteydessä ovat hoitokarsinat.

Tilan navetat ovat melko avoimia lähinnä katto, lattia ja jonkin verran reikäisiä seinärakenteita. Tilalla paljon vanhoja rakennuksia, ainoa uusi rakennus on 32-paikkainen lypsyasemarakennus. Pihattoja on kaikkiaan 5 kpl, joista aidatut käytävät lypsyasemarakennukseen.

Lantavarastoja edellytetään puolen vuoden tarpeeseen, mutta isäntä hra Smith oli kovin tyytyväinen kun tätä seikkaa ei kontrolloitu kovinkaan tarkasti. Käsitkseksemme jäi että tuo puolen vuoden tilavuusvaatimus on oletettu täyttyvän siten, että varasatotilaan mukaan on laskettu kaikki lantakäytävistä lantavarastoon saakka olevat tilapäiset varastopaikat/-tilavuudet.

Investoinnit toteutetaan tiiviissä yhteistyössä neuvonnan kanssa, jonka kustannuksista viljelijä maksaa n. ¼ osan ja hallinto 3/4 osaa. Esim. jos investointi 1 miljoonaa ja siihen saadaan tukea 20 % niin tästä n. 200.000 eurosta menee 10-15 % neuvonnalle.

Lounaspaikkana oli Landlust Körzin, jossa keskustelua aiheesta ”hauskaa maalla Körzingissä”. Lounaalla saimme alkukeittona herkullisen kurpitsakeiton ja jälkiruokana samoin herkullisen saksanpähkinäjäätelön. Pääruoka oli perinneruoka jossa saksahirvipaistin lisukkeena oli sienitäytteisiä perunapalleroita. Perunapallerot jakoivat mielipiteitä. Ne oli valmistettu siten, että ensiksi keitetyt perunat muusattiin ja muusiin oli lisätty vehnä jauhoja. Taikina oli sitten muotoiltu sienitahnun ympärille ja lopuksi haudutettu kiehuvaan veteen. Keittämisen

Maaseutuverkoston opintomatka Saksaan Brandenburgin alueelle 14 - 18.9.2010

seurauksena syntynyt sitko palleroissa oli juuri se seikka josta keskustelua her-
syi.

Iltapäivän kohde oli Ferdinand von Lochow VII vetämä luisteluhotelli ja maatila
Petkussa. Luisteluhotelli Gutshaus Petkus on perustettu vuonna 1936 rakenne-
tun rukiin siemen tutkimuskeskuksen tiloihin, tilat on kunnostettu Leader hank-
keena. Kustannusarvio n. 600.000 euroa josta on saatu 40 % tukena. On maa-
ilman ensimmäinen skeit -hotelli.

Hotellin käyttöaste on saatu korke-
aksi koska viikolla majoitetaan kou-
lulaisryhmiä jotka tulevat maalle
mm. kiipeilemään ja tutustumaan
maaseutuun von Lochowin maatilal-
le ja vanhaan navetan vintille ra-
kennettuun kiipeilykeskukseen. Vii-
konloppuisin hotelliin majoittuvat
perheet, pyöräilyä ja rullaluistelua
harrastavat aikuiset.

Hotelissa työskentelee vakituisesti 3 henkilö (maks. 5) ja kesäisin n. 13 henki-
lää. Hotellin pihasta lähtee myös Leader hankerahoituksella toteutettu n. 200
km pitkä luistelurata. Radan kustannusarvio ei tullut esille.

Von Lochowin maatilan koko: peltoa 230 ha ja metsää 150 ha sekä vuokrapel-
toa 370 ha. Tilalla on 3 työntekijää. Tila on kuulunut kauan von Lochowin su-
kuun, tilan pinta-ala oli ennen sotaa n. 1100 ha. Tilan omistajat ovat kuuluneet
sukupolvien ajan Saksan armeijan kenraalikuuntaan. Nykyisen tilan isännän isä
oli paennut äitinsä kanssa tilalta -40 luvun puolella välin Länsi-Saksan kautta
Etelä-Amerikkaan, josta ovat siis tulleet sittemmin takaisin. Tilalla viljellään
edelleen ruista, koska alueella sataa vähän huhti- ja toukokuussa, jonka vuoksi
mm. vehnä ei menesty. Tilan päärakennus on rakennettu 1855 ja se oli palanut
-50 luvulla, nyt rakennusta saneerataan alkuperäiseen asuunsa Leader rahan
turvin. Tukitaso hankkeella on 45 %, koska toteuttajan on nuori lasiperhe alle
40 v. vanhemmat, tukitasa on korotettu tällä perusteella. Päärakennukseen tu-
lee isäntäperheen asunnon lisäksi majoitustiloja. Tilan vanhan navetan ylisille
on rakennettu kiipeilytelineitä ja pehkuihin puuhapaikka koululaisryhmien lii-
kuntatiloiksi. Tämäkin oli toteutettu Leader rahoituksen turvin.

Petkusen kylälle on rakennettu puusta urheiluhalli, 1,1 milj. kustannusarviolla
johon oli saatu tukea 700.000 euroa. Halli oli sikäli erikoinen että sen takaseinä

Maaseutuverkoston opintomatka Saksaan Brandenburgin alueelle 14 - 18.9.2010

oli kokonaan ikkunaa. Hallin käyttö jäi hiukan epäselväksi koska vaikutti, että hallin sisälle ei saanut oikein kiinnitettyä verkkoa tms. liikunnan apu laitteita. Hallin käyttö taisi muutoinkin olla vähäistä, koska käytön jälkiä ei näkynyt. Hallin takana oli nurmikenttä, joten jos ei muuta niin sisäkatsomoksi halli nurmikentälle päin olevineen lasiseinineen vaikuttaisi soveltuvan varsin mukavasti.

Päivän päätteeksi pyörähdimme vielä Oberlaupenstal Borgisdorfissa seurakunnan omistaman mutta kyläyhdistyksen kunnostamaa kylätaloa katsomassa. Kylätalo sijaitsi peruskorjatussa rakennuksessa, joka oli toiminut aiemmin alaosiiltaan kotieläinsuojana ja yläosastaan asuintiloina ja varastoina. Rakennus on suojelukohde.

Hankeen kustannus oli ollut 529.000 euroa johon oli tukea saatu 75 %. Yhdistyksessä on kaikkiaan 162 jäsentä, jäseniä on myös naapurikylistä. Rakennukseen lämmitysjärjestelmänä on maalämpö, jonka putkisto on alakerran osalta lattiassa ja yläkerran osalta seinissä ja laipiossa. Maalämpökaivon on 65 metriä syvä. Suunnittelun peruskorjauksessa hoiti Berliiniläinen arkkitehtitoimisto ja toteutuksen kyläläiset yhdessä. Korjauksessa rakennuksen suojelukohde statuksesta on ollut sekä hyötyä että haittaa, on saatu neuvoja mutta samalla jouduttu toteuttamaan hintavammin.

